

Poročilo:
Javni posvet o Zakonu o podnebnih spremembah,
18.7.2023, Škocjanski zatok, Koper

Združen zapis odgovorov udeleženk in udeležencev

1. Strategije in načrti

Kako strateške dokumente izvajati na operativnem nivoju? Kaj se mora nujno zgoditi, da bodo dokumenti zaživel v praksi?

Sektorske in regionalne strategije:

- Strategije morajo vključevati akcijske načrte s konkretnimi ukrepi in nalogami ter jasno predviden način medsektorskega sodelovanja.
- Jasno mora biti sporočeno kaj strategije pomenijo za vsakodnevno življenje ljudi; treba jih je približati ljudem in deležnikom, tudi preko medijev, strokovnjakov, ki se pojavljajo v javnosti.
- Isto velja za državne zaveze in ukrepe – državljani morajo imeti dostop do bolj razumljivih informacij.

Predlogi glede izvajanja na operativnem nivoju:

- Določena Morata biti finančni in časovni načrt za izvajanje strategij.
- Konkretni ukrepi morajo biti že v strategiji ali biti v njej vsaj predvideni.
- Zakon je treba povezati z lokalnim nivojem.
- Potrebno je zagotoviti nadzor nad izvajanjem, strategije morajo biti izvršljive, zavezujoče.
- Neizvajanju strategij bi morala slediti sankcija – strategije je potrebno povezati z zakoni.

2. Prilagajanje na podnebne spremembe

Kako ustrezno vključiti prilagajanje na podnebne spremembe v sektorske politike? So za to potrebne posebne sektorske strategije prilagajanja ali je prilagajanje obvezna sestavina strateških dokumentov sektorjev (npr. Načrt upravljanja voda, Skupna kmetijska politika, Industrijska strategija, itd.)?

- Obstajati mora krovni dokument in biti mora čim manj podvajanja strategij.
- Smiselno je razmišljati o zgolj enem dokumentu, ki bi bil deljen na sektorje, saj je še posebej na lokalnem nivoju težko razbrati kaj točno se sploh tiče lokalnega nivoja.
- Zakon naj določa konkretne iztočnice in obveznosti za vse sektorje, vključujoč akcijske načrte, ukrepe, spremljanje izvajanja ukrepov in poročanje.
- Področne sektorske strategije (in politike) morajo vključevati prilagajanje.
- Ukrepi morajo biti določeni na način, da jih je treba izvajati, ne glede na razpoložljivost financ.
- Za kmetijstvo in vode je morda smiselno pripraviti samostojno sektorsko strategijo prilagajanja.

Kaj je bolj smiselno, da se ustrezne strategije in načrti sprejmejo za območja razvojnih regij ali občin?

- Ne rabimo strategij na ravni občin, če je krovna strategija dovolj dobra – že mestne občine imajo težavo z naslavljanjem tematike, kaj šele manjše slovenske občine. Manjšina kljub temu meni, da je nujno sprejeti strategije tudi na občinskem nivoju, saj je tam manko strateškega pristopa.
- Načrti za prilagajanje naj bodo določeni na regijski ravni, vendar je treba regije vnaprej določiti.
- Strategije prilagajanja morajo biti sprejete tudi na lokalnem nivoju, saj vsak pozna specifikke svojega lokalnega okolja.
- Na ravni regij ali občin bi potrebovali tudi podnebno-energetske načrte.

3. Organiziranost za izvajanje podnebnih politik

Je koordinator na področju podnebnih politik ustrezen institut?

- Splošni konsenz je, da je institut koordinatorjev nujen institut – vprašanje je zgolj, kako ga uzakoniti.

Kdo naj bodo ti koordinatorji (v hierarhiji ministrstev) in kaj je njegova najbolj pomembna obveznost?

- Koordinator preverja doseganje podnebnih ciljev in izvajanje podnebnih ukrepov v praksi ter se usklajuje z drugimi resorji. Poroča in opozarja do nivoja ministra ali vlade.
- Koordinator bi moral biti neodvisna, strokovna in zaupanja vredna oseba glede na resorno ministrstvo in biti dovolj objektivna glede vpliva politike.
- Koordinatorstvo mora biti vsebinska in ne politična funkcija.
- Koordinator bi moral imeti pristojnosti in moč predvsem v obliki obveznega odziva zavezancev za izvajanje ukrepov znotraj ministrstev.
- Koordinator bi lahko bil sekretar, del kabineta ministra ali podobno.
- Koordinator bi moral vključevati celo ekipo, ne le ene osebe.
- Lahko bi bil koordinator tudi del Podnebnega sveta.
- Podnebni svet naj nadzoruje koordinatorje in razčisti morebitne nejasnosti pri njihovem delovanju.
- Koordinatorstvo ni samo dodatna funkcija zaposlenega, ampak je samostojna, glavna funkcija te osebe.
- Naloga koordinatorjev je tudi izobraževanje in ozaveščanje zaposlenih na resorjih.

Kakšni naj bodo ukrepi v primeru nedoseganja sektorskih ciljev?

- Če se ukrep ne izvede, pa je predviden, mora postati obvezen/zavezujoč, kar je urejeno v podzakonskih aktih.
- Finančne kazni za sektorje, ki že tako zaostajajo, so neprimerne - so pa sankcije nujne, tudi osebna odgovornost je potrebna.
- Še bolj kot sankcije so potrebne stalne vzpodbude in motivacija ljudi na različnih položajih za spreminjanje navad, rutin in za večji prispevek k prilagajanju.

4. Vključevanje družbe/deležnikov

Ali je po vašem mnenju pomembno, da se v zakonu določi način sodelovanja javnosti pri sprejemanju podnebnih ukrepov? Kdo so po vašem ključni deležniki različnih javnosti in kako jim na čim bolj učinkovit in transparenten način posredovati informacije, ki so podlaga za podnebne ukrepe?

- Vključevanje vseh deležnikov je pomembno in mora biti opredeljeno v zakonu.
- Z javnostjo je treba ob sporočanju (PR) tudi komunicirati, odgovarjati na vprašanja javnosti, razbijati škodljive mite. Potrebno je začeti tudi z uporabo socialnih omrežij.
- Če delujemo kot vzgled (npr. kot javni sektor) in to ustrezno komuniciramo, imamo večjo možnost uspeha pri komunikaciji.
- Gradiva, ki bodo podlaga za vključevanje deležnikov, družbe, morajo biti jedrnata.
- Vključevanje in obveščanje je potrebno v zgodnjih fazah, ko se ukrepi šele oblikujejo.
- Nujno je med deležnike treba vključevati tudi lokalno raven, sociologe, psihologe, komunikologe, antropologe, socialne delavce).
- Vključevanje javnosti mora biti prilagojeno za različne javnosti – od strokovnih deležnikov do mladine, člane gospodinjestev itd.
- Primer Life4Climate projekta, podnebnih kavarn (energetika) in evropskega tedna mobilnosti kot načina komunikacije z javnostjo.
- Predvideti je treba nacionalno spletno platformo/forum, ki bo namenjen preobrazbi družbe in prilagajanju na podnebne spremembe.
- Zagotoviti je treba realistično, jasno in na znanost oprto komunikacijo, pri kateri sodelujejo strokovnjaki za komuniciranje. Vključevati je potrebno tiskane in novejšše medije in jih tudi finančno podpreti za podnebne teme.
- Dogodek kot je ta javni posvet, že sami prispevajo k prenosu znanja med deležniki.

5. Podnebni dan

Kaj bi po vašem moral vključevati t. i. Dan za podnebje in koga vse vključevati?

Je to samo en dan, kdo vse je vključen v organizacijo, koga vse mora doseči, katere informacijo morajo biti sporočene javnosti?

- To naj bo dan, ko doseže Slovenija svoj okoljski dolg.
- Dan mora omogočati dovolj kakovostna in vsebinska sporočila, ne samo plitkih, PR sporočil.
- Na dan se lahko odvije nacionalna konferenca strokovne narave, kjer se poroča o dosežkih ter ključnih aktivnostih države.
- Dobre in slabe prakse se predstavi na dnevu.
- Smiselno je povezati obstoječe trende, 'dneve', 'tedne' – ni nujno, da gre samo za en dan.
- Ideja podnebnega tedna, ki poteka za vsak letni čas in enkrat na leto podnebna konferenca.
- Ideja dneva brez elektrike, dneva zaprtih črpalk goriva, dneva odprtih vrat raziskovalnih institucij.
- Dan mora vključevati lokalne skupnosti.
- Na takšen dan se je potrebno povezati s šolami.
- Dober primer je konferenca za trajnostno mobilnost.
- Vsebina podnebnega dneva ni zakonska materija.

6. Podnebni svet

Kakšne so pristojnosti in naloge sveta? Katera gradiva obravnava?

- Svet sam izbira gradiva, ki jih bo obravnaval, nujno pa obravnava strateške dokumente in gradiva, ter poročila o izvajanju podnebnih politik/ukrepov.
- Svet svetuje ministrstvu pri sprejemanju podnebnih politik.
- Svet daje poseben poudarek najpomembnejšim ukrepom ter vzpostavitvi infrastrukture za trajnostni prehod.
- Svet pripravlja letno poročilo, pripravlja sprotne priporočila in izpostavlja dobre prakse.
- Svet naslavlja ministrstva ali Državni Zbor in DZ tudi poroča o svojem delu.
- Med nalogami Sveta je prenos zakonodaje na lokalni nivo.
- Svet podaja mnenja na pripravljene dokumente s področja podnebnih sprememb in deluje kot 'komisija', ki presoja ključna vprašanja. Priporočila Sveta so zavezujoča.
- Stališča, mnenja in drugi dokumenti Sveta so javno sporočena in dostopna.
- Svet podpira administrativna služba s pristojnega ministrstva.

7. Finančni vidiki podnebnega prehoda: CO2 dajatev/ETS BRT

Ohranitev CO2 dajatve do 2030, ali uveljavitev ETS BRT 2027? Kako nasloviti poviševanje dajatve?

- Potrebna je analiza učinkov obeh dajatev in širša analiza pred sprejemom odločitve.
- Izbrati je treba tisti ukrep, ki bo bolj stimulativen za trajnosten prehod.
- V nobenem primeru strošek ne bi smel biti prenesen na potrošnika, saj to predstavlja socialno bombo. Ne smemo misliti samo na gospodarstvo, ampak tudi na gospodinjstva.
- Sredstva morajo biti v vsakem primeru namenska.
- Zmanjševanje izpustov mora biti na prvem mestu, trgovanje je sekundarnega pomena.
- Potrebno je upoštevati prehodno obdobje za uvedbo nove dajatve in pričeti z uvedbo ETS dajatve čimprej, pri čemer manjšina meni, da ohranimo sistem CO2 dajatve, ker že dobro deluje.

8. Finančni vidiki podnebnega prehoda: proračun države in spodbude fosilnim gorivom

Ali naj zakon naslovi opuščanje spodbud fosilnim virom energije?

Če da – kako?

- Večinsko strinjanje, da je treba ukiniti spodbude fosilnim gorivom.
- Ker so subvencije določene z zakonom, morajo biti tudi z zakonom tudi ukinjene.
- Smiselno je narediti kakovostno analizo stanja in sestaviti lestvico od najbolj do najmanj škodljivih subvencij in katere je najlažje ukiniti.
- Javnost rabi jasno sporočilo, kakšne so usmeritve pri subvencijah.
- Potrebno je ustrezno prehodno obdobje, da ne bo prehudega upora in da bo gospodarstvo imelo čas, da se prilagodi (manjšina je mnenja, da je subvencije treba ukiniti takoj).
- Prehod mora biti še vedno financiran – potrebno je zagotoviti vire za tranzicijo in nadomestiti izpad dohodkov iz proračuna.
- Ne smemo dovoliti javnega financiranja nastajanja nove letalske družbe.

9. Presoja vplivov na podnebje (PVO)

Ali je po vašem mnenju pomembna vnaprejšnja strateška in konkretna presoja vplivov na podnebje pri strategijah, prostorskem načrtovanju, posegih v okolje, graditvah in njena vključitev v zakon?

- Presoja je pomembna in mora biti vključena v zakon.
- Je že v ZVO-2, v presoji vplivov na okolje. Podnebje naj se dobro integrira v CPVO in PVO – je že zapisano, ni pa dobro izvedeno v praksi.
- Ne sme biti še en ločen postopek z vidika kompliciranja in podaljševanja postopkov, ampak mora potekati komplementarno PVO.
- Vidike podnebja je potrebno vključiti v čim bolj zgodnjo fazo načrtovanja projektov, CPVO in PVO nista dovolj hitro – presoja naj se opravi že na začetku projekta.

9. Presoja vplivov na podnebje (PVO)

Ali je po vašem mnenju pomembna vnaprejšnja strateška in konkretna presoja vplivov na podnebje pri strategijah, prostorskem načrtovanju, posegih v okolje, graditvah in njena vključitev v zakon? Kdo bi moral sodelovati pri oblikovanju zavezujočih smernic, pogojev izvajanja?

- Že obstajajo postopki presoj, ki jih opravljajo banke pri preverjanju vplivov investicij, prihaja tudi trajnostno poročanje podjetij – te že obstoječe kriterije je treba upoštevati pri presojah vplivov na podnebje kot že obstoječe prakse.
- Pri pripravi smernic bi morale sodelovati osebe, ki imajo strokovna znanja, med njimi tudi sociologi, psihologi, klimatologi.
- Smernice bi morale upoštevati pristop celotnega življenjskega cikla.
- Element podnebja je treba dosledno vključiti v obstoječe PVO in CPVO postopke in ne v dodaten postopek, saj imamo že zdaj stališče marsikoga, da ti postopki upočasnjujejo celoten proces.
- Potrebno je usposobiti aparat na strani države (kadrovsko, strokovno in operativno), da bodo postopki tekoče in kakovostno potekali brez odvisnosti od zasebnih podjetij.
- V zakonu je potrebno poskrbeti za učinkovito izvajanje presoj (poročanje in spremljanje učinkov).
- Posamezni sektorji naj svoje obstoječe smernice dopolnijo s smernicami za podnebje. Takšne smernice naj pripravijo posamezni sektorji.
- Pri smernicah naj na širok in vključujoč način sodelujejo interdisciplinarni deležniki.
- Potrebna je baza z LCA analizami.

Za Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo pripravil PIC v sodelovanju z IPOP in Focus.

